

JANA GERŽOVÁ

Pohľad do inštalácie výstavy Adamčiak, ZAČNII, SNG 2017

Úvod aktuálneho čísla časopisu Profil je venovaný druhej časti rozsiahlej štúdie Zory Rusinovej *Seriálnosť a repetícia v súvislostiach technik, prístupov a stratégií vizuálneho umenia*, ktorá bola napísaná ako prológ k interdisciplinárnemu sympóziu *Serialita a repetícia ako tvorivé princípy integrovaného umeleckého diela*, ktoré sa v dňoch 18. – 19. mája uskutočnilo v koncepcii Zory Rusinovej a Jána Kraloviča na pôde Vysoké školy výtvarných umení v Bratislave. Záujemcom o poznanie širších súvislostí Rusinovej štúdie odporúčam navštíviť stránku <https://vsvusymposium.com>, kde sú postupne zverejňované príspevky jednotlivých účastníčok a účastníkov sympózia, ktorí skúmajú fenomén seriality a repetície cez aspekt rôznych umeleckých disciplín (hudba, výtvarné umenie a vizuálna kultúra, literatúra, architektúra), ale aj v kontexte teórie umenia a estetiky.

Problematike sociálne angažovaného umenia je venovaná štúdia Denisy Tomkovej, ktorá sa na stránkach časopisu Profil predstavuje prvýkrát. Autorka je doktorandkou na katedre filmovej a vizuálnej kultúry na univerzite v Aberdeene (UK), kde sa venuje skúmaniu participatívneho a spoločensky angažovaného umenia v strednej a východnej Európe. Jej aktuálny príspevok je pokusom o terminologickú špecifikáciu jednej skupiny angažovaných diel, pre ktoré navrhuje pojem *biopolitické umenie*. Ide o participatívne projekty, ktorých médium, ako hovorí, „sa stáva sám život... skúsenosť z prvej ruky“, teda nie imitácia života, ale práca na konkrétnych udalostiach konkrétnych ľudí alebo komunít.

Do rubriky Profil Profilu sme zaradili portrét Daniely Krajčovej, autorky, ktorej projekt *Karavan*, vytvorený spolu s Otom Hudecom, uviedla Denisa Tomková ako jedno z troch modelových diel, na ktoré aplikovala termín biopolitické umenie. Nina Vrbanová zasadzuje tvorbu Daniely Krajčovej do širších súvislostí, mapujúc jej cestu od raného štúdia architektúry až po súčasnosť, pričom využíva všetky možnosti, ktoré jej poskytuje metóda orálnej histórie, aby odhalila zákulisie autorkinej tvorby a podala plastický obraz jej osobnosti.

V rubrike Recenzie výstav sa stretli dva texty Jozefa Cseresa, významného estetiky a teoretika intermédií, ktorý ťažisko svojich aktivít preniesol zo Slovenska do Česka, kde žije a prednáša na Masarykovej univerzite v Brne. Prvá recenzia mapuje tvorbu troch osobností – Milana Grygara (1926), Philla Niblocka (1933) a Milana Adamčiaka (1946 – 1917), ktorých diela majú viacero styčných bodov (obraz – zvuk – priestor) a ktorým boli, zhodou okolností, krátko po sebe usporiadané veľké retrospektívne výstavy priam vyzývajúce ku komparácii. Nakoniec, tvorba Milana Grygara a Milana Adamčiaka sa na spoločných výstavách ocitla vedľa seba niekoľkokrát. Naposledy tento rok na výstave v pražskej pobočke Galérie Zahorian & Van Espen v kurátorskom výbere konceptuálneho umelca Jiřího Kovandu. Druhá recenzia je venovaná veľkoryso koncipovanému interaktívnemu projektu *Big Light* (Veľké svetlo), ktorý vytvoril český umelec Federico Días (1971) špeciálne pre brniansky Dom umenia. Días, ktorý má česko-argentínske korene,

vstúpil na scénu v druhej polovici deväťdesiatych rokov ako svojbytný vizionársky umelec, ktorý vo svojej tvorbe využíva nové sofistikované technológie, aby sa zamýšľal nad osudom ľudstva, ktorému sa vymkla z ruky kontrola nad vlastnou činnosťou. Od roku 1994, kedy začal vystavovať svoje špecifické interaktívne prostredia (Bienále mladého umenia, Galéria hlavného mesta Prahy a *Orbis Fictus. Nová média v súčasnom umení*, Národná galéria), sa jeho experimentálna tvorba čoraz viac stáva laboratóriom, kde umelec skúma vzťah fyzického a virtuálneho sveta. To je nakoniec aj zámerom Ateliéru supermédií, ktorý Díaz založil v roku 2008 na pražskej UMPRUM spolu s Davidom Kořínkom.

Do rubriky Recenzie publikácií sme zaradili dva príspevky. Katarína Ihringová analyzuje nedávno vydanú publikáciu Terezy Hadravovej *Co je nové v estetice*, ktorá sleduje, akým spôsobom sa nové výskumy v oblasti neurovedy, biológie či psychológie premietajú do súčasnej estetiky a smerujú k novej interpretácii umenia. Podtitul knihy *Jak se v laboratoři zkoumá umění?* naznačuje, že tu ide o experimentálne skúmanie estetické skúsenosti pomocou nových a stále sa vyvíjajúcich technológií. Tereza Hadravová vyštudovala estetiku a filozofiu na FF UK a v súčasnosti pracuje ako redaktorka časopisu *Estetika: The Central European Journal of Aesthetics*, ktorý vydáva Katedra estetiky Karlovej univerzity.

Peter Megyeši pripravil pre aktuálne číslo časopisu druhé pokračovanie *Spríevodcu špekulatívnym realizmom*. Podrobne v ňom analyzuje publikáciu *Objekt* (ed. Václav Janoščík), ktorá je u nás prvou dostupnou prekladovou literatúrou k problematike, ktorá mení naše stereotypy postavené na presvedčení, že človek je mierou vecí. Z trinástich textov, ktoré skúmajú svet z mimoludskej perspektívy, sa sústredil na príspevky Stevena Shavira (prehľad dejín špekulatívneho realizmu), Leviho Bryanta (existencia objektu vyviazaného z väzby na ľudský subjekt) a Nicka Srniceka (možnosti umenia v období neoliberalnej krízy).

Posledný blok je venovaný rubrike FEM POZITÍV. Alexandra Tamášová predstavuje menej mediálne známy obraz Lucie Dovičákovej, ktorý vznikol ako spomienka na rozprávanie starej mamy o drsnom živote žien v malej obci na východe Slovenska. Napriek tomu, že pri interpretácii motívov popôrodného krvácania, respektíve menštruačnej krvi, by sme sa mohli oprieť o pojem abjekcia (umenie degradovaného), tak ako ho zadefinovala Julia Kristeva, vzťahujúc ho na „problém identity, na skúmanie rozhrania, ktoré oddeľuje vnútorný a vonkajší svet subjektu, pričom významnú úlohu v tomto sebaidentifikačnom procese zohráva postava matky a jej telo“,¹ Alexandra Tamášová sa rozhodla interpretovať ho v intenciách „esencialisticky chápanej ženskosti“.

Daniela Krajčová: *Mapy II*, participatívny projekt s utečencami, 2016, tlač a kresba na plátno, 150 x 100 cm, detail. Foto: archív autorky

1 HRUBANIČOVÁ, Inge – GERŽOVÁ, Jana. In *Profil*, 2008, č. 4, s. 118.